

SİBEL K. TÜRKER'İN ÖYKÜLERİNDE İZLEK

Fatih SAKALLI*

Özet: Sibel K Türker, Türk edebiyatının 2000li yıllarda roman ve hikâyeleriyle ön plana çıkmış yazarlarından. Eserleriyle birçok ödül de alan Türker, hikâyelerini *Kalpyazan* (2003), *Öykü Sersemi* (2005), *Ağula* (2007) ve *Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu* (2014) adlı kitaplarda toplar. Öykülerinde şiirsel ve özgün bir dil kullanan Türker, her öyküde farklı bir yaşanmışlığa ve farklı bir sese yer verir. Hayat karşısında yenilmiş, hayal kırıklığına uğramış, umutsuz tiplerin ele alındığı öykülerde ölüm, yalnızlık, fanilik vb. izlekler ön plandadır. Bu makalede öykü kitaplarının yayım sırasına göre bu öykülerdeki izlekler (tema) üzerinde durulacaktır. Böylece Türker'in 2000 sonrası Türk öykücülüğündeki yeri hakkında bir yargıya varılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sibel K. Türker, Öykü, İzlek

Theme in the Stories of Sibel K. Türker

Abstract: Sibel K. Türker is an author of Turkish literature, who has become known with her novels and stories during 2000's. Türker who has been awarded for her works many times has collected her stories in the books *Kalpyazan* (2003), *Öykü Sersemi* (2005), *Ağula* (2007) and *Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu* (2014). Using an original and poetic language, Türker allows a distinct life and voice at every story. Themes such as death, solitude, mortality come into prominence in her stories in which desperate, disappointed and hopeless people are depicted. This paper deals with the themes preferred in these stories, according to chronological order of the books. Thus, it is aimed at revealing the importance of Türker's storywriting in the post-2000 Turkish literature.

Keywords: Sibel K. Türker, Story, Theme.

*Kaç hayat gizliyoruz
kendimizde, kaç hayatı susuyoruz?
Sibel K. Türker (Ağula)*

Giriş

Sibel K. Türker, son dönem Türk edebiyatının öne çıkan isimlerinden bir tanesidir. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olan yazar, 2000li yıllardan sonra yazdığı eserleriyle dikkat çekmiştir. Romanları Şair Öldü, Meryem'in Biricik Hayatı, Benim Bütün Günahlarım, Hayatı Sevme Hastalığı, Mecnun Kelebekler adını taşıyan öyküleri; Kalp Yazan, Öykü Sersemi, Ağula, Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu adlı kitaplarda toplanmıştır. Türker, Öykü Sersemi ile 2005 Yunus

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, E-Posta: fsakalli@gazi.edu.tr

Nadi Öykü ödülünü, Ağula ile 2006 Haldun Taner Öykü Ödülünü, Hayatı Sevme Hastalığı ile de 2012 Duygu Asena Roman Ödülünü, 2013 Yunus Nadi Roman Ödülünü ve 2013 Ebubekir Hazım Tepeyran Roman ödülünü kazanmıştır. Türker, dört kitapta topladığı öykülerinde modern dönemdeki insanın açmazlarını ve bunalımlarını çarpıcı bir şekilde ortaya koyma çabasındadır. Anlatma esasına bağlı metinlerin unsurlarından biri olan tema / izlek, Aktaş ve Çetin tarafından şöyle tanımlanır: Aktaş'a göre tema "Olay örgüsünü meydana getiren parçalar arasındaki çatışma veya karşılaşmanın en kısa ve kesin ifadesidir" (Aktaş, 2013: 69) Çetin'in izlek tanımı ise şöyledir: "İzleğe, theme, tema, tem, ana düşünce, ileti, mesaj, öz gibi karşılıklar da önerilmiştir. İzlek, romancının romanında söz konusu ettiği gerçek ya da kurgusal ama özel, tekil bir olaydan genel için geçerli olduğunu iddia ettiği bir hükümdür. İzlek, romanın üzerine temellendiği konunun yazarın duygu ve düşüncesinde öznel bir yargı hâlinde ortaya konan sentezi olup, romanın nihai hedefi ve romancının asıl amacıdır. Romanın derin yapısını oluşturan unsurlardan birisi olan izlek, nesnel bir konunun farklı yazarlara göre öznel bir biçimde yorumlanmasıdır." (Çetin, 2009: 121) Bu makalede Türker'in dört öykü kitabındaki kırk beş öykü, tek tek 'izlek' açısından ele alınacak ve yazarın Türk öykücülüğündeki yeri hakkında bir yargıya varılmaya çalışılacaktır.

Kalpyazan (2003)

Sibel K Türker'in ilk öykü kitabı Kalpyazan adını taşır. İlk baskısı 2003 yılında yayımlanan kitabın ikinci baskısı 2012 yılında Can Yayınlarından yapılır. Kitapta, Süt Pompası, Kuzgunun Yengisi, Kalpyazan, Sedef Kakmalı Ayna, Kolafanta, Paradoks, Her Şeyi Anlatmak Mümkün, Transandantal, Görüntüler, Ruhtan Parçalar adlı on öykü yer alır. Kitaptaki ilk öykü Süt Pompası'nda Oğuz ve Sema adlı bir çiftin bebeklerini bekleme süreci, bebekleri için yaptığı hazırlıklar, bebeklerini kaybetmeleri ve bebeklerinin ölümünden sonra Oğuz'un çalışan eşi için aldığı Süt Pompası ve bunun görevini acılı eşin üstlenmesi anlatılır. Öyküde, 1997'nin son ayında başlayan olaylar, yılbaşı gecesinden on gün sonra 1998'te biter. Güneş, adını verdikleri çocuklarını doğduktan 10 gün sonra yitiren çift büyük bir hüznün yaşar. Bebek öldüğü için göğsü sütle dolan Selma büyük bir acı çeker. Süt Pompası göğsünü acıtmasın diye Oğuz, eşi için süt pompası görevi görür. Öyküde Oğuz'un eşi için yaptığı fedakârlık üzerinde durulur. Öyküdeki izlek, fedakârlık kelimesiyle açıklanabilir. Öyküde eşini seven bir erkeğin onun acı çekmemesi için gösterdiği özveri üzerinde durulur. Mekân eşlerin yaşamını sürdürdüğü ev ve gezdikleri mağazalardır. Kitaptaki ikinci öykü Kuzgunun Yengisi'nde babası olmayan İsa'nın annesinin hayat kadını olması, İsa'nın bunu bilmesine rağmen annesini melek olarak düşünmesi, adının İsa olması ile Meryem Ana ve babasının olmaması arasında bağ kurması anlatılır. Öyküdeki izleği ergenlik sürecini yaşayan bir gencin annesinden göremediği ilgi neticesinde kendi kafasında kurduğu şeylere inanması ve bunları bir saplantı hâline getirmesi söz gruplarıyla ifade edebiliriz. Zamanın belirsiz olduğu öyküde mekân ev ve kayalıklardır. Öyküde annesinin yaptığı kötü işe rağmen gencin onu bırakmaması ve ona olan sevgisi üzerinde durulur. Kitaptaki

üçüncü öykü Kalpyazan'da hikâyenin başkahramanı A. Raşit'in yüzündeki yara yüzünden kendisini eve kapatması, insanlarla görüşmemesi, sosyal hayata girememesi anlatılır. Bir tesadüf sonucu sesini duyduğu kadına âşık olan adam onunla telefonda konuşur. Şiirleriyle kadını kendisine âşık eder. Kadının ısrarıyla doktora giden adam yüzde elli şansının olduğunu öğrenir. Bir süre ilişkileri devam ettikten sonra kadından ayrılan adam daha güzel şiirler yazmaya başlar ve iyi bir şair olur. Öyküdeki izlek, hayatta olumsuz gibi görünen şeylerin bazen iyi neticeler doğurabileceği sözleriyle ifade edilebilir. Net zamanların verilmediği öyküde kış ve yaz mevsimlerinden bahsedilir. Mekân ise A.Raşit'in lambasının aydınlattığı odadır. Kitaptaki dördüncü öykü Sedef Kakmalı Ayna'da İnci ve Sedef adlı ikiz kardeşlerin birbirlerine zıt davranışları anlatılır. Öykü; hayatı boyunca İnci'yi kıskanan ve onun yaptıklarını yapan Sedef'in Amerika'ya çağırdığı kardeşi İnci'yi tuzağa düşürmesiyle son bulur. Zamanın belirsiz olduğu hikâyede İnci ve annesinin yaşadığı ev, mekân olarak karşımıza çıkar. Açık mekânlara yer verilmemiştir. Öyküdeki izlek, insanların ikiz olarak doğup fiziksel olarak birbirlerine çok benzeseler dahi kişiliklerinin, yaşama biçimlerinin ve düşüncelerin farklı olabileceği söz grubuyla açıklanabilir. Kitaptaki beşinci öykü Kolafanta'da bilmediği kişiler tarafından kaçırılan ve çeşitli işkencelere maruz kalan bir adamın, kendisini terk eden eski kız arkadaşı ile ilgili sorulara cevap vermemesi ve suskunluğunu bozmaması anlatılır. Adam, çok âşık olduğu halde eski sevgilisini tanımadığını söyleyerek onu korumak ister. Öyküdeki izlek, seven bir insanın o kişi tarafından karşılık görmese bile sevdiği için gösterdiği fedakârlık ve sadakat söz grubuyla ifade edilebilir. Öykü, başkahramanın kaçırılıp tutulduğu kapalı mekânda geçer ve iki üç günlük bir süre zarfında cereyan eder. Kitaptaki altıncı öykü Paradoks'da 'yaşlıya yatılı bayan' ilanını gören öykü kahramanının bir banka müdürünün yaşlı ve hasta annesine bakması, yaşlı kadını bir gün komşuları Hikmet Bey'in dışarda bulması, kızı Belgin Hanım'a haber vermesi ve neticesinde banka müdürü Belgin Hanım'ın bakıcıyı işten kovması anlatılır. Öyküdeki izlek, parasız insanlarla paralı insanlar arasındaki işçi- işveren örneğinden hareketle maddi imkân – maddi imkânsızlık çatışması şeklinde ifade edilebilir. Öyküdeki mekânlar, banka şubesi ve yaşlı kadının yaşadığı evdir. Öyküdeki olaylar ise kısa bir zaman süreci içerisinde başlamış ve bitmiştir. Kitaptaki yedinci öykü Her Şeyi Anlatmak Mümkün'de otuz dokuz yıllık tecrübeli bir tiyatro oyuncusu olan Salim Turhan'ın tecrübesiz bir yönetmen ve oyun yazarının oyununda oynayıp oynamamakta tereddüt etmesi, oyunda oynaması, perde kapandığında sahnenin alkıştan yıkılması ve Salim Turhan'ın ortadan kaybolması anlatılır. Öyküdeki izlek, tecrübeli bir tiyatrocunun hırs ve unutulma kaygısı nedeniyle istemediği bir oyunda rol alması söz grubuyla ifade edilebilir. Öyküdeki mekânlar, Kum Tiyatrosu ve Salim Bey'in evidir. Zaman ise oyunun sergileneceği 26 Şubat Çarşamba tarihinin öncesi ve o tarihtir. Kitaptaki sekizinci öykü Transandantal'da öykü başkahramanının posta kutusunda bulunduğu isimsiz mektuptan hareketle mektubun sahibini araba çabaları, bu nedenle yaptığı davranışlar yüzünden dayak yemesi, hastaneye gelen kapıcıları ve 12 numaradaki

komşuları ile sohbet ederken yanlışlıkla komşusuna gelen mektubu aldığını fark etmesi anlatılır. Bir apartman dairesinde ve başkahramanın kaldığı hastane odasında geçen olaylar, iki aylık bir süreç zarfında cereyan eder. Öyküdeki izlek, insanların merak ettikleri şeyler yüzünden her şeyi yapabilecekleri söz grubuyla açıklanabilir. Kitaptaki dokuzuncu öykü Görüntüler’de öykü kahramanının kendi hayatını sorgulaması üzerinde durulur. Öyküde başkahramanın çocukluğunda ailesiyle geçirdiği bir kaza neticesi anne babası ile beraber bir gözünü de kaybetmesi, bundan sonraki hayatında onların sürekli kendisiyle beraber olduklarını hayal etmesi, okulunu bitirdikten sonra kendisine bir şirket kurması ve başarılı olması anlatılır. Herhangi bir mekânın verilmediği öyküde zaman gecenin dördüdür ve kahramanın anıları vasıtasıyla geriye dönüşler yapılarak geçmişte yaşananlar anlatılmıştır. Öyküde izlek, insanların hayatta kötü olaylar yaşasalar bile inanç ve hayalleri vasıtasıyla mutlu olabileceğidir. Öyküdeki kadın karakter de başına gelen olumsuzluklara rağmen mutlu olabilmiş ve başarıyı yakalamıştır. Kitaptaki son öykü Ruhtan Parçalar, tırnaklar, dişler ve parmak uçları adlı üç bölümden oluşur. Her üç bölümde de farklı öyküler anlatılır. Tırnaklar da sevgilisi tarafından terk edilen erkek mankenin ona verdiği nasihatler, dişler bölümünde muayene açan diş hekiminin gelen hastasının soyadından onun eski sevgilisiyle evlendiğini öğrenmesi, parmak uçları adlı bölümde ise kopmuş bir ailenin bireyleri olan baba kızın kafede buluşarak dertleşmeleri, babanın kızından eşinin öldüğünü öğrenmesi anlatılır. Fotoğraf stüdyosu, dişçi muayenehanesi ve kafede geçen olaylarda zamanlar belirsizdir. Öyküdeki izlek, insanların ne yaşarlarsa yaşasınlar hayatlarını bir şekilde sürdürmek zorunda oldukları gerçeğidir.

Öykü Sersemi (2005)

Sibel K Türker’in ikinci öykü kitabı Öykü Sersemi adını taşır. 2005 Yunus Nadi Öykü Ödülünü alan kitabın ilk baskısı 2005 yılında, ikinci baskısı ise 2012 yılında Can Yayınları’ndan yapılır. Kitapta, Olduğundan da İyi, Takma Bir Göz, Karanlık Rüyalar, Öykü Sersemi, Güzel Yazı, Hayatımı Kaybettim, Tanrı’nın Boş Günü, Köpek, Güvenli Bir Yer, Ben Ol, adlı on öykü yer alır. Kitaptaki ilk öykü Olduğundan da İyi’de olaylar ismi verilmeyen bir anlatıcı tarafından nakledilir. Anlatıcı, öyküdeki Sevinç’in bir süre sevgilisi olmuştur ve öyküdeki bütün olayları ve ilişkileri bilir. Sevinç, annesinin ölümünden sorumlu tuttuğu babası Kemal Bey’i suçlar, ona iyi davranmaz. Dayısının oğlu Cem, aslında kardeşidir. Çünkü babası, eşinin erkek kardeşinin hanımıyla yasak bir ilişki yaşamış ve bu ilişkiden Cem doğmuştur. Anlatıcıdan babasının Sevinç’in babası Kemal Bey olduğunu öğrenen Cem, onun yanına giderek gerçekleri anlatır. Kemal Bey, gerçekleri öğrenince felç geçirir. Aylar sonra bu gerçeği öğrenen Sevinç de eşi Fatih’le süratli bir araba ile kaza yaparlar. Sevinç, hayatını kaybeder. Öyküdeki mekânlar apartman dairesi ve mezarlıktır. Sevinç’in cenaze töreni ile başlayan öyküdeki olaylar geriye dönüşlerle anlatılır. Öyküdeki izlek, sonradan öğrenilen gerçeklerin insanların hayatlarını alt üst etmesi ve bunun neticesinde insanların yaşadığı iç hesaplaşma söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki ikinci öykü Takma Bir Göz’de kendi hayatı da düzenli

olmayan bir psikiyatrist olan Birkan Bey'in hastası Yener Bey'in eşinin evini basarak onu, babasını ve erkek kardeşini öldürdükten sonra intihar etmesi anlatılır. Hastalarının problemlerini çözemeyen bir psikiyatristin, kendisini, yaptığı işi sorgulaması ve mutsuzluğu üzerine kurulan öyküdeki mekân Dr. Birkan Bey'in muayenehanesi ve Yener Bey'in evidir. Zaman ise yarım günlük bir süreçtir. Çoğu olay, geriye dönüşlerle anlatılmıştır. Öyküdeki izlek, kendi sorunlarını çözemeyen bireylerin başkalarının sorunlarını çözemeyeceği söz grubuyla ifade edilebilir. Terk edilmiş bir eşin girdiği ruhsal çöküntü sonucu bir aileyi katletmesi; insanların mutsuzlukları ve çıkmazları yüzünden felaket seviyesinde davranışlarda bulunabildiklerini gösterir. Kitaptaki üçüncü öykü Karanlık Rüyalarda uykuyu çok seven ve uyanık kalmanın bir anlamı olmadığını düşünen başkahramanın bu nedenle eşini, işini ve birçok şeyi kaybetmesi anlatılmıştır. Uyumayı ve rüyalarda yaşamayı, hayata tercih eden bireyin iç dünyası yansıtılmaya çalışılmıştır. Öyküdeki mekân kahramanın yaşadığı evdir, zamanın 2001 yılı olduğuna dair kısa bilgiler vardır. Öyküdeki izlek, terk edilmiş bir insanın yalnız kalması neticesi topluma yabancılaşmasıdır. Kitaptaki dördüncü öykü Öykü Sersemi'nde Hidayet Dirican adlı kişiye şiir gönderdiği dergilerin yayın yönetmenlerinden gelen üç mektup anlatılır. Üç mektupta Hidayet Dirican'ın şiirlerinin farklı yorumlamaları vardır. Birinde beğenilen şair, diğerinde sanat niteliği olmadığı söylenecek kadar yerilmiştir. Öyküdeki izlek, sanatın göreceli bir kavram olduğu ve kişiden kişiye farklı yorumlanabileceği söz grubuyla açıklanabilir. Kitaptaki beşinci öykü, Güzel Yazı'da Nilgün adlı çocuğun evde yalnız kaldığı bir gün kitaptaki mutlu aile tablosunu görmesi ve ondan etkilenmesi, çocuğun annesi tarafından evde yalnız bırakılması, korkması, gaipten sesler duyması, okulda öğretmeni tarafından azarlanıp ceza alması ve sınıfta da o sesleri duymaya devam etmesi anlatılır. Öyküdeki izlek, ailesinden yeterli sevgi ve ilgiyi görmeyen çocukların yaşadığı psikolojik sorunlar ve davranış bozuklukları söz grubuyla açıklanabilir. Öyküde Nilgün'ün yaşadığı ev ve okuduğu sınıf mekân olarak karşımıza çıkar. Zaman ise radyodan piyes dinlenildiği dönemler olarak vurgulanır. Kitaptaki altıncı öykü Hayatımı Kaydettim'de yirmi sekiz yaşında kaldırımında kurşunlanarak öldürülen Refik'in geriye dönüşlerle yaşadıkları anlatılır. İşyerindeki sekreter Ayfer'in aklına uyan Refik'in kötü işlere bulaşması neticesinde hayatını kaybettiği görülür. Onu bu işlere sokan Ayfer ise öykünün sonunda patronu Hüraslan Bey ile evlenip villada yaşamaya başlar. Öyküdeki izlek, hırsları ve sevdiği kadın uğruna altından kalkamayacağı yüklerin altına giren ve hayatını kaybeden bir adamın pişmanlıkları söz grubuyla ifade edilebilir. Zamanla ilgili net ifadelerin yer almadığı öyküde mekân olarak Refik'in iş yeri olan mobilya mağazası dikkati çeker. Kitaptaki yedinci öykü Tanrı'nın Boş Günü'nde iki hafta süreyle her gün aynı saatte aynı yerde karşılaştığı kadını takip eden Âlim Bey'in masaj salonunda gördüğü kızın kendi takip ettiği insandan çok farklı olduğunu anlaması neticesi orayı terk etmesi anlatılır. Öyküdeki izlek, insanların dış görünüşüne aldanarak yaptığımız davranışların ve eylemlerin bizi yanıltabileceğidir. Kitaptaki sekizinci öykü

Köpek’de başkahraman kadının iş çıkışı ıssız sokakta bir köpekle karşılaşması, köpeğin peşini bırakmaması sonucu onunla konuşmaya başlaması, geçmişini, yaşadıklarını, arkadaşını anlatırken bir travestinin köpeğe taş atarak onu uzaklaştırması ve kadının iyi olup olmadığını sorması anlatılır. Öyküdeki izlek, yalnız yaşayan bir kadının verdiği hayat mücadelesi söz grubuyla ifade edilebilir. Bu kadının bütün yaşantısı köpek tarafından sıkıştırıldığı bir saatlik zaman dilimi içinde verilmiştir. Kitaptaki dokuzuncu öykü Güvenli Bir Yer’de de eşinden boşanan İrfan’ın teselliye şehrin sokaklarında araması anlatılır. Eşi Nesrin’den boşanan İrfan, ne yapmak ve nerede olmak istediğini bilmez. Mutluluğu farklı yerlerde farklı kişilerde arar. Oteldeki kadına yaşadıklarını anlatan İrfan, kadının uyuduğunu fark edince yüz dolar bırakır ve otele ayrılır. Öyküdeki izlek, eşinden boşanmış bir adamın ruh hâli ve yaşadığı bunalım söz grubuyla ifade edilebilir. Şehrin sokak ve caddeleri ile otel odasının mekân olarak karşımıza çıktığı öyküdeki zaman dilimi birkaç saatlik bir süreçtir. Kitaptaki son öykü Ben Ol’da Heybedâğ Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü Anabilim Dalı Başkanlığı’nın oluru ve AD Ülkeleri Bilim Komisyonu ‘Gelişmekte olan Ülkelere Yönelik Bilimsel Proje Destekleme Masası’nca, bölüm öğretim üyeleri Prof. Dr. Şen Ulu, Yrd. Doç. Dr. Gür Orman ve araştırma görevlileri Zeynep Elçi ile Ümit Varan’ın yönetiminde yirmi beş kadın ve erkekten oluşan çalışma grubuyla gerçekleştirilen ‘Savaş ve Yıkımın İnsan Psikolojisi Üzerindeki Etkileri’ konulu bilimsel çalışma ve sonuçları anlatılır. Öyküdeki izlek, birbiriyle hiçbir ortak bağı bulunmayan kişilerin bir araştırma ve deney neticesinde buldukları aynı ortamda karşılaştıkları durumlara aynı tepkileri verebilecekleri söz grubuyla açıklanabilir. Olayların on altı günlük bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştiği öyküdeki mekân, sүйelerin üniversite bünyesinde deney süresince tutuldukları kapalı yerdir.

Ağula (2007)

Sibel K Türker’in üçüncü öykü kitabı Ağula adını taşır. İlk baskısı 2007 yılında yapılan kitabın ikinci baskısı 2012 yılında Can Yayınları’ndan yapılır. Türker, Ağula adlı bu eseriyle 2006 Haldun Taner Öykü Ödülü’nü almıştır. Kitapta, Suskun Bir Çocuk, Hayat-Memet Meselesi, Sevmek Öldürmek, Abeze, Yıldızların Işığı, Kuş Biçimi, Boş Mermer Yazıları, Kuyumerdivenayna, İade-i Hürriyet, Onuncu Öykü, Film Şeridi adlı on bir öykü yer alır. Kitaptaki ilk öykü olan Suskun Bir Çocuk, yazarın ‘Yazdıklarınız ne kadar sizsiniz?’ sorusunun cevabını bulmak için yazdığı bir öyküdür. Öyküde Feryal adlı küçük bir kızın annesi ile birlikte gittiği büyük amcasını ziyaretlerinde ev halkının annesini ve kendisini küçümseyen tavırları ve Feryal’in bir süre sonra bu ziyaretleri yapmaması anlatılır. Zaman ifadelerinin net olmadığı öyküde mekân büyük amcanın evidir. Öyküdeki izlek, sinir, öfke ve utanma durumlarını yaşayan duyguları bastırılmış küçük bir kızın büyüdükçe kendisine güvenen ve kendi kararlarını alabilen bir birey olması söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki ikinci öykü Hayat-Memet Meselesi’nde geçirdiği bir kaza sonucu sağ omzunu ve iki ayağını kaybeden Memet’in Neslime adlı bir genç kıızı sevmesi ve onunla ilgili kurduğu düşler anlatılır. Ekim ayı içindeki

bir günde geçen öyküde mekân Mehmet'in evidir. Öyküdeki izlek, yaşadıkları bir kaza sonrası bazı uzuvlarını kaybeden insanların geçmişe ve geleceğe ait gelgitleri ile kendilerini yaşamdan soyutlayarak ölüme yakınlık duymaları söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki üçüncü öykü Sevmek – Öldürmek'te Ömer ve kendisinden yaşça büyük arkadaşı Ahmet arasında yaşananlar anlatılır. Dışarı çıkmayı pek sevmeyen Ahmet'i her defasında çeşitli yalanlara başvurarak dışarı çıkaran Ömer, Ahmet'in sevdiği şeyleri yapar ve ödül olarak da ondan bir öpücük alır. Öyküdeki izlek, insanların arkadaşları için yaptıkları şeyler ve onlar için neleri göze alabildikleridir. Kitaptaki dördüncü öykü Abeze'de Funda adlı genç kızın bir yazarla yaptığı röportaj anlatılır. Funda'nın, kendisini diğer yazarlardan farklı gören yazarla yaptığı röportajda, yazarın eserleri ve özel hayatı ile ilgili birçok bilgiye yer verilir. Öykü, yazarın yazı sanatı ile ilgili görüşlerini aktarması ile son bulur. Öyküdeki izlek, yazarlık sürecinin zor, sıkıntılı bir süreç olduğu ve yazarların özel hayatlarında yaşadığı tüm problemlere karşı yazma işini sürdürdükleri söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki beşinci öykü Yıldızların Işığı'nda Kemalettin Hoca, gözde oyuncusu Gazi ve diğer seçilen oyuncuların köyün bir buçuk km uzağına yerleşmeleri ve nasıl bir hayatlarının olduğu anlatılır. Gazi'nin kucağında Yıldız bebek ile orayı terk etmesiyle öykü son bulur. Öyküdeki izlek, hayattan umidini kesmiş insanların bir amaç etrafında bir araya geldikleri vakit umutlarının yeşermesidir. Kitaptaki altıncı öykü Kuş Biçimi'nde Peri adında bir kadının boğazına takılan ve yutkunmasına izin vermeyen şey yüzünden hocaya gitmesi, hocanın kendisine evdeki her şeye kuş biçimi işlemesini söylemesi, sonra boğazındaki yumrunun kaybolması ve Peri'nin kocasının yaptıkları anlatılır. Zamanların net verilmediği öyküdeki mekânlar Peri'nin ve hocanın evidir. Öyküdeki izlek, müşküle düşülen durumlarda işinin ehli kişilerden yardım alınması gerektiği söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki yedinci öykü Boş Mermer Yazıları'nda babasını kaybeden genç kadının, babasının mezar taşını yaptırmak için mermercilere gitmesi ve burada babası için 'Babama bir tatlı huzur – Ruhuna Fatıha' adlı mezar taşını seçmesi anlatılır. Öyküdeki izlek, öldükten sonra mezar taşına yazılan yazıların boş olduğu, dünyanın faniliği ve ahiret hayatının önemli olduğudur. Kitaptaki sekizinci öykü Kuyumerdivenayna'da Mecazi adlı âşık bir şairin şiir söyleme kabiliyetini kaybettikten sonra ölmesi ve ölümünden sonra yaşananlar anlatılır. Mecazi öldükten sonra oğlu Davudi ve torunu Ceylani'nin Mecazi'nin evine gitmeleri, evden Ceylani'nin eski bir defter alırken oğul Davudi'nin ise kirlili bir bohça alması anlatılır. Öyküdeki izlek, ölen kişilerin ardında bıraktıklarının geride kalan kişiler tarafından nasıl yorumlandığı ve sahiplenildiği söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki dokuzuncu öykü İade-i Hürriyet'te gözleri görmeyen bir adamın köpeği Kor ile eşinin yaptığı anahtarlık, bez bebek ve kutuları bir köşede sattığı anlatılır. Adam, insanlara kör oluşunun öyküsünü anlatsa da gerçek öyküsünün farklı olduğunu zihninden geçirir. Öyküdeki izlek, çeşitli nedenlerle uzuvlarından birisini kaybeden insanların yaşadığı zorluklar ve onların da kendisine ait sırlarının olabileceğidir. Kitaptaki onuncu öykü Onuncu Öykü'de

bir yazarın kış günü, telefonunun çalması, Mustafa diye biri tarafından aranması, üşüdüğü için kitapçıya girmesi Ağula adlı öykülerden oluşan bir kitap alması, bayılması ve uyandığında başında bekleyen polislere ‘kimdi’ diye sorulması anlatılır. Öyküdeki izlek, yazarların her ne kadar farklı şeyleri anlattıkları söylene de kendi yaşantılarının, fikirlerinin ve his dünyalarının eserlerine yansıdığıdır. Kitaptaki son öykü, Film Şeridi’nde Damdazlak Mahallesi’nde yaşayan Hüsna, Veysel, Rıza Baykara, Remzi, Dul Dede gibi şahısların yaşadıkları üzerinde durulur. Öyküde Hüsna’nın köyün öğretmeni Rıza Baykara’ya severken Veysel’in Hüsna’ya sevmesi fakat her ikisinin de farklı insanlarla evlenmesi ve çocuk çocuga karışmaları anlatılır. ‘Asıl kahraman kim’ diye sorarak yazar öyküyü bitirir. Öyküdeki izlek, insanların her zaman kendi sevdikleri ile evlenemedikleri, kendilerini sevenleri ise reddettikleri ve mutlu olmadıkları gerçeği söz grubuyla ifade edilebilir.

Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu (2014)

Sibel K Türker’in dördüncü öykü kitabı, Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu adını taşır. 2014 yılında Can Yayınları’ndan yayımlanan kitapta; İç Deniz, Ah, Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu, Münzevi 19, Nöbetçi, Ev Arkadaşı, Kalpsizin Biri, Zaman’da, Kara Çarşafı, Tepetaklak, Seni Yazacağım Galiba, Onlar, Rüya Kaçakçısı, Tiryak adlı on dört öykü yer alır. Kitaptaki ilk öykü İç Deniz’de Ankara denizinin kısa bir tasviri yapılır ve yazarın kafasında kurguladığı hayali deniz anlatılır. Bu denizde diğer denizlerde görülen hiçbir özellik görülmemektedir. Bu deniz, bildiğimiz denizlerden farklı olarak toprak denizidir. Öyküdeki izlek, denizi olmayan bir yerde yaşayan insanların hayal dünyalarında bile denizin varlığını kabullenememeleri söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki ikinci öykü Ah’da evdeki iki gelini tarafından sevilmeyen Zehra Hanım’ın yaşadıkları ve torunları ile olan münasebeti anlatılır. Öyküdeki izlek, nesil çatışması kelimeleriyle açıklanabilir. Yalnız bu çatışma kişilerin yaşları ile alakalı değil, duygusal dünyalarındaki farklılıktan kaynaklanan bir çatışma olarak değerlendirilebilir. Belirli bir mekândan söz edilmeyen öyküde zaman da net değildir. Kitaptaki üçüncü öykü Aşkın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu (İki Çılgın Aşk Hikâyesi) adını taşır. Yazar, bahar akşamında masanın başına oturur ve birbirinden bağımsız iki öykü yazar. Üç bölümden oluşan ilk öyküde ilk bölümde anlatıcı, mahalledeki kız arkadaşı ile olan anılarından bahseder. İkinci bölümde kızın mahalleden taşınması ve bunun anlatıcı ve mahallede bıraktığı etkiden söz edilir. Üçüncü bölümde ise kızın mahalleden taşınmasından sonra onların evine yeni kişilerin taşınması anlatılır. İkinci öyküde üniversiteli bir genç kız, üst komşusu olan Nezihe Hanımdan, oğlu Umut’tan ve kocası Arif’ten söz eder. Genç kız, Nezihe Hanımla arkadaş olur ve onun kendisi ile ilgili anlattıklarını dinler. Nezihe, birine âşık olduğunu onunla kaçmak istediğini söyler. Kim diye soran kıza ‘Azrail’ cevabını verir. Birkaç ay sonra Cebeci’ye hastaneye yakın bir yere taşınan Nezihe Hanım’ın bir yıl geçmeden ölüm haberi gelir. Öykü, yazarın aşk ile ilgili düşüncelerini açıklamasıyla son bulur. Öyküdeki izlek, her insana göre aşkın tanımının değiştiği ve insanlar değişikçe aşk anlayışlarının da farklılaştığıdır.

Kitaptaki dördüncü öykü Münzevi 19'da kendisiyle konuşan yazarın yalnızlığı sevdiğinden söz edilir. Yazar, sinemalardaki değişen unsurları ve rahatsız edici bulduğu tüm hususları sıralar ve bütün bunları, sebep olarak ele alıp sinemaya gitmediğini, insanların da kendisi gibi çeşitli nedenlerle sinemaya gitmeyi bıraktığını, teknolojinin de bu durumda etkisi olduğunu anlatır. Öyküdeki izlek, Türk sinemasının yok oluşu karşısında duyarlı bir yazarın hassasiyeti söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki beşinci öykü Nöbetçi'de kahramanın ruhu ile bedeni arasındaki güvensizlik ortamı anlatılır. İnsan bedenindeki ruhun insanı her yerde ve her an takip ettiği üzerinde durulur. Kahramanın ruhun karşısına çıkarak onu bırakıp gideceğini söylemesi, bu durumun ruhun korkularını artırması ve kahramanın ruhuna tekrar dönmesi ile öykü son bulur. Öyküdeki izlek, benlik ve iç benlik arasındaki çatışma ekseninde insanların kendisine olan güvensizlik hissidir. Kitaptaki altıncı öykü Ev Arkadaşı'nda kadın yazarın tuttuğu evdeki 'Yerleşik' adını verdiği ruhun yaptıkları anlatılır. Öykünün sonunda yazar, kendi öykülerini değil, ruhun bilgisayara yüklediği öyküleri yayımlar. Öyküdeki izlek, bir kitaba herkesin lanetinin ve ruhunun bulaştığı ve bu yüzden hiç de bizim olmayan bir şey olduğu düşüncesidir. Kitaptaki yedinci öykü Kalpsizin Biri, kızın, hastane odasında yatan babasını tasvir etmesi ile başlar. Kız, daha sonra geçmişte babasının annesine ve kendisine çektirdiği acıları düşünür ve ona olan acıma duygusunu kaybeder. Babasıyla tartışmasının ardından onu hastanede terk eden kızın kalpsiz biri olduğunu düşünmesiyle öykü son bulur. Öyküdeki izlek, insanların geçmişte ve günümüzde yaşadıkları acıları unutamadığı ve bu acıların onlarda derin izler bıraktığı olgusudur. Kitaptaki sekizinci öykü Zaman'da kadın kahramanın arkadaşıyla buluşmak için bir kafeye gitmesi, orada arkadaşını beklerken yaşadıkları, arkadaşının gelmesi, arkadaşının kendisine söylediklerine bozulması ve aklında başkalarının söyledikleri ile oradan ayrılması anlatılır. Kafeteryada iki saatlik bir zaman diliminde geçen öyküde, insanların başkalarının düşüncesini ne kadar önemseydiği, onların söylediklerinin kendi hayatlarını ne kadar etkilediği vurgulanmak istenmiştir. Öyküdeki izlek, toplumsal baskının insan hayatı üzerindeki etkisidir. Kitaptaki dokuzuncu öykü Kara Çarşafı'da bir gencin mahallenin delisinin anlattıklarıyla kara çarşafı komşusu Seher'i düşlemeye başlaması anlatılır. Öyküdeki izlek, insanlardaki merak duygusunun zamanla saplantıya dönüşebileceği söz grubuyla ifade edilebilir. Öyküde, başkalarının sözleriyle hayatımızın ve etrafımızdaki insanlara bakışımızın nasıl değiştiği üzerinde durulur. Kitaptaki onuncu öykü Tepetaklak'da Ankara'da yaz akşamı bir meyhanede beş feminist bayan, yan masalarındaki iki erkek iki kadından oluşan grup ve Amerikalı Jonathan adlı yüzbaşının yaşadıkları anlatılır. Feminist bayanların gece boyunca Amerikalı'ya Irak savaşı yüzünden yüklenmeleri, onu ağlatmaları, gecenin sonunda mekândan ayrılmaları, içlerinden birinin Amerikalı'yı otele bırakmak için onunla gitmesi vurgulanır. Öyküdeki izlek, bir milletin yaptığı savaştan veya davranıştan o millete ait bir ferdin sorumlu tutulamayacağı kısacası genel bir durumun özele indirgenerek bir kişiye mâl edilemeyeceğidir. Kitaptaki on

birinci öykü Seni Yazacağım Galiba, arkadaşı Fazilet'in genç kadın yazarı arayarak onu birisiyle tanıştırmak istediğini söylemesiyle başlar. Anlatıcı kahraman bir yazardır ve şu sıralar yazacak bir şey bulamamıştır. Arkadaşı Fazilet sırasıyla cinci hoca, dördüz çocuğu olan kadın, buharlaşıp kaybolan bir adam bulur. Genç yazar, bunları yazmaz. Dördüncü kişi iki farklı renkte olan ve iki gözü farklı şeyler gören bir kadındır, yazar bu kişiyi son romanında yazar. Beşinci kişi sağ ve solda iki kalbi olan bir kadındır, yazar onu da yazmaz. Yazar, en sonunda arkadaşı Fazilet'i yazmaya karar verir Fazilet'in evinden ayrılır. Öyküdeki izlek, yazarların yazmak için aradığı konu veya kişilerin uzaklarda değil, aslında çok yakınlarında olabileceği ile günümüz insanının hayal ve hakikat, maddi ve manevi hayat arasındaki dengeyi kuramaması şeklinde ifade edilebilir. Kitaptaki on ikinci öykü Onlar, anlatıcı kahramanın Yabayabalar adı verilen insanları nasıl adlandıracağı tereddütleri ile başlar. 'Onlar' veya 'Rüyasızlar' adı verilen bu insanların hiç rüya görmedikleri ve toplum içinde hiçbir şekilde fark edilmedikleri üzerinde durulur. Anlatıcı kahramanın (genç kızın) rüya görmesi ve bunu annesine anlatması ile onun Yabayaba olmadığı anlaşılır. Fakat büyük teyzesinin kocasının kırk beş yıl sonra bir Yabayaba olduğu anlaşılır. Öykü, Yabayaba olmanın eskisi kadar kötü karşılanmadığı toplumda kızın çıkarımlar yapması ile sona erer. Öyküdeki izlek, insanların istekleri dışında gerçekleşen durumlar sebebiyle kategorize etmenin ve onlara önyargı ile yaklaşmanın yanlışlığı söz grubuyla ifade edilebilir. Kitaptaki on üçüncü öykü Rüya Kaçakçısı'nda anlatıcı kahramanın beş yaşında gördüğü kötü bir rüyanın etkisi sebebiyle yaşadıkları ve en sonunda öykü yazmaya başlaması anlatılır. Öyküdeki izlek, insanların geçmişte yaşadıkları herhangi bir durum veya olayın (rüya vb.) bilinçaltında yer ettiği ve bunun etkilerini ömür boyu taşıdıkları, onlardan sıyrılmadıklarıdır. Kitaptaki son öykü Tiryak, İpek Sevilşen adlı genç kızın ve ailesinin bir sabah uyandıklarında şiddetli bir ses duymaları ile başlar. Akşam eve geldiklerinde de devam eden sesi, Tanrının insanlara bir seslenişi olarak yorumlarlar. Bu sesle beraber yaşantılarını sürdüren aile acı tatlı birçok olayı bir arada yaşar. Öykünün sonunda da devam eden sese alışıldığı üzerinde durulur. Öyküdeki izlek, insanların toplum içinde her geçen gün bencilleştiği ve herhangi bir işte şahsımız vurgulanmadıkça genel şeyleri üstümüze alınmadığımız, uygun davranışlar sergilemediğimiz söz grubuyla ifade edilebilir.

Sonuç

Sibel K Türker, iki binli yıllarda edebiyat hayatımıza girmiş olmasına rağmen öykü ve romanları ile ön plana çıkmış, kendisini kabul ettirmiş yazarlarımızdan birisidir. Eserlerinin aldığı edebiyat ödülleri, bu durumun en açık ifadesi olarak değerlendirilebilir. Bu makalede Sibel K. Türker'in yazdığı dört öykü kitabındaki 45 öykü 'izlek' açısından değerlendirilmiştir. Türker, bu öykülerinde çağımız insanının yaşadığı çıkmazları yerinde tespitlerle sunmaya çalışmıştır. Öykülerde yalnızlık başta olmak üzere, ölüm, yabancılaşma, kaçış, korku, bencillik, vb. birçok kavram, izlek olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslankara, Türker ile ilgili yazısında onun öykülerinde en sık karşılaştığımız izleklerin başında gelen yalnızlık izleğini

SİBEL K. TÜRKER'İN ÖYKÜLERİNDE İZLEK

şöyle ifade eder: “Temel dayanaklarını yerleştirerek böylesine özelliklerle kuşattığı öyle ustalıklı, öyle içe işleyen yalnızlık öyküleri kuruyor ki Sibel, koygun bir tatla okuyorsunuz bunları. Söz konusu yalnızlığı yapılandırırken çünkü anlatmaya kaymadan, bunun karşılığını bize kurdurarak salt işçilikle derinleştirip yoğunlaştırarak karşımıza çıkarıyor öykülerini o. Gerçekten de içinde uçurumlar açan, derin mi derin bir yalnızlığın yazarı Türker. Öykü, roman, bütün anlatılarında, çevresinde en yakınlarınca bile bir türlü yerli yerine konulamamış, yalnızlığı tanrısal yazgı bellemiş insanlar görüyoruz hep.” (Aslankara, 2014: 18) Türker, yalnızlık izleği başta olmak üzere öykülerindeki izleklerle, insana ait yaşanmışlıkları gözler önüne serer. Öykülerinde olaydan ziyade durumlar ele alınır. Şahıs kadrosunu çok kalabalık tutmayan yazar, isimsiz kahramanlara ve kadınlara öncelik verir. Öykülerde zamanlar net olarak belirtilmezken mekân olarak da çoğunlukla kapalı mekânların tercih edildiği görülür. Bu durum, öykü kahramanlarının psikolojileri ile de yorumlanabilir. Onun öykülerindeki farklı üslûp da hemen dikkati çeker. Türker'in öykülerindeki izleklerin ele alındığı bu makalede yazarın (izlek, dil ve kurgu açısından) ne kadar orijinal bir kalem olduğu ve insanımıza ait halleri nasıl bir zenginlikle işlediği vurgulanmak istenmiştir.

KAYNAKLAR

- AKTAŞ, Şerif (2013), *Anlatma Esasına Bağlı Edebi Metinlerin Tahlili -Teori ve Uygulama-* Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- ASLANKARA, M. Sadık (2014), “Öykünün Ankara'daki Atlısı: Sibel K. Türker”, *Cumhuriyet Kitap Eki*, 15 Mayıs, Sayı: 1265, İstanbul.
- ÇETİN, Nurullah (2009), *Roman Çözümleme Yöntemi*, Ankara: Öncü Yayınları.
- TÜRKER, Sibel (2007), *Ağula*, İstanbul: Doğan Kitap.
-, (2012), *Öykü Sersemi*, İstanbul: Can Yayınları.
-, (2012), *Kalp(y)azan*, İstanbul: Can Yayınları.
-, (2014) *Aşk'ın Kalplerimizdeki Mutat Yolculuğu*, İstanbul: Can Yayınları.

